

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา

Development of Curriculum to Enhance Instructional Competencies for Elementary School Student Teachers to Develop Citizenship Characteristics of Elementary School Students

Received: May 7, 2019

Revised: June 14, 2019

Accepted: June 19, 2019

วิลาพัฒน์ อุรบุญนวลชาติ*

Wilaphan Urabunnualchat

อรพิน ศิริสัมพันธ์**

Orapin Sirisamphan

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา 2) ทดลองใช้ และศึกษาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ของหลักสูตร และ 3) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาครูประถมศึกษาที่มีต่อหลักสูตร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักศึกษาครู สาขาวิชาการประถมศึกษาชั้นปีที่ 4 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบวัดความรู้ แบบประเมินทักษะการออกแบบและจัดการเรียนรู้ แบบบันทึกผลการเรียนรู้เพื่อสะท้อนเจตคติ และแบบสอบถามความพึงพอใจ เวลาในการทดลอง 16 สัปดาห์ เป็นเวลารวม 48 ชั่วโมง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรมีคุณภาพและความเหมาะสมในการนำไปใช้ 2) นักศึกษาครูประศึกษามีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ ที่ประกอบด้วย สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านความรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นักศึกษาครูประศึกษามีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านทักษะการออกแบบและจัดการเรียนรู้ในระดับมาก และนักศึกษาครูประศึกษามีสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ด้านเจตคติให้ความสำคัญต่อการออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่ต้องคำนึงความสอดคล้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ต้องการพัฒนา และการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และ 3) ความพึงพอใจต่อหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ : หลักสูตร/ สมรรถนะการจัดการเรียนรู้/ ความเป็นพลเมือง/ นักศึกษาครูประถมศึกษา

* นักศึกษาปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

** อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

Abstract

This research aimed to 1) develop a curriculum to enhance instructional competencies for elementary school student teachers to develop citizenship characteristics of elementary school students, 2) test, and study the empirical efficiency of, the developed curriculum, and 3) assess the elementary school student teachers' satisfaction with the curriculum. The samples in this research consisted of elementary school student teachers who were 4th year students from the Program in Elementary Education, the Faculty of Education, Silpakorn University. The tools used in this research consisted of a proficiency test, a design and instructional skill evaluation form, a learning outcome record to reflect attitudes, and a satisfaction questionnaire. This research involved content analysis, the period of time to study based on 16 weeks total 48 hours, and data analysis using mean values, standard deviations, and T-test for dependent values. The research findings are as follows: 1) the developed curriculum was of high quality and was suitable; 2) instructional competencies of elementary school student teachers consisted of their instructional competencies of post-proficiency test results were higher than their pre-proficiency test results at a statistically significant level of .01, their instructional competencies of design and instructional skills were at a high level, and their instructional competencies of attitude was characterized by attaching great importance to design and instruction which takes into account the consistency with desirable citizenship characteristics and role modeling; and 3) their satisfaction with the curriculum was at the highest level.

Keywords : Curriculum/ Instructional Competency/ Citizenship/ Elementary School Student

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสร้างความเป็นพลเมืองในประเทศไทยโดยมีครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ ทั้งนี้ประเทศไทยได้กำหนดสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมซึ่งเป็นสาระหนึ่งของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โดยมุ่งให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข และพัฒนาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ Ministry of Education, 2009: 43-48) ดังนั้นการพัฒนาความเป็นพลเมืองเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ โดยสถานศึกษามีเป้าหมายเพื่อฝึกให้นักเรียนรู้จักวิธีการปฏิบัติตนตามพื้นฐานความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย แต่กลับพบข้อมูลจากรายงานการวิจัยของสถาบันพระปกเกล้าด้านความเข้าใจต่อประชาธิปไตยในกลุ่มเยาวชน พบว่าเยาวชนในประเทศไทยยังขาดความรู้

ความเข้าใจต่อความเป็นประชาธิปไตย (ถวิลวดี บุรีกุล และคณะ Bureekul et al., 2012: 7-13) สอดคล้องกับ ผลการศึกษาระดับนานาชาติ โครงการประเมินผลการศึกษาหน้าที่และความเป็นพลเมือง ครั้งที่ 3 โดย International Association for the Evaluation of Education Achievement (IEA) ซึ่งผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างนักเรียนไทยมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา มโนทัศน์ด้านความเป็นพลเมือง ความสามารถในการให้เหตุผลและการวิเคราะห์เกี่ยวกับประเด็นด้านความเป็นพลเมืองอยู่ในลำดับที่ 34 จากทั้งหมด 38 ประเทศ จากผลการศึกษาจึงชี้ให้เห็นว่านักเรียนไทยมีปัญหาความรู้ความเข้าใจ และการวิเคราะห์ประเด็นด้านความเป็นพลเมือง (International Association for the Evaluation of Education Achievement, 2010)

อนึ่งการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองในโรงเรียนประถมศึกษาได้กำหนดกรอบที่เน้นการให้ความรู้ เรื่องสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีเป้าหมายความสำคัญเพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจต่อระบอบประชาธิปไตยที่ต้องผ่านการศึกษา ซึ่งจะหล่อหลอมให้นักเรียน มีวัฒนธรรมของการเรียนรู้ที่สร้างคุณค่า และเพิ่มคุณค่าในเรื่องส่วนรวม ประโยชน์สาธารณะ มีทักษะชีวิต การคิด การใช้ชีวิตในแบบสังคมที่ประชาธิปไตยต้องการ รวมถึงการแสดงออกถึงวุฒิภาวะในการใช้ความคิด การมีเหตุผล และการมีความรับผิดชอบ อันเป็นวิถีชีวิตจริงในสังคมประชาธิปไตย (Holden, 2003: 25-26; Health and Rowe & Breslin, 2008: 4-7) แต่สภาวะการณ์ปัจจุบันกลับพบว่า การจัดการเรียนการสอน การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองเป็นเพียงมิติของการรับรู้ ป้อนความรู้เพื่อจดจำ และการบอกให้นักเรียนทำ แต่ไม่ได้ทำให้เกิด ขาดการปฏิสัมพันธ์ในเชิงคุณค่าระหว่างครูกับนักเรียน ขาดการสร้าง บรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตยให้มีชีวิตภายในห้องเรียน และการเรียนการสอนไม่ได้สร้าง บรรยากาศหรือสถานการณ์แวดล้อมที่จะก่อให้เกิดการแสดงออกถึงจุดยืนความคิด เน้นเพียงเรื่องหน้าที่ต่อ ชาติโดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับสิ่งรอบๆ ตัว หรือให้ความสำคัญกับเรื่องของชุมชนของตนเอง (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล ทิพย์พาพร ตันติสุนทร Thaewanarumitkul, 2012: 51-52; Tantisunthon, 2013: 58 - 59)

ดังนั้น การสร้างทักษะเพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นพลเมือง ต้องมีการแสดงออกถึงการใช้เสรีภาพ ระหว่างครูกับนักเรียน นอกจากนี้ยังต้องเพิ่มมิติการสร้างประสบการณ์ที่สอดคล้องกับชีวิตจริงทางสังคม โดยที่ นักเรียนทุกคนล้วนเป็นสมาชิกของสังคม ความเชื่อมโยงตัวตนของนักเรียนกับสังคมสามารถสร้างบทบาทและ พื้นที่ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสังคม (ถวิลวดี บุรีกุล ปริญญา เทวานฤมิตรกุล ทิพย์พาพร ตันติสุนทร Bureekul, 2008: 11-13; Thaewanarumitkul, 2012: 51-52; Tantisunthon, 2013: 20-22) ทั้งนี้การจัดการ การศึกษาให้บรรลุตามเป้าประสงค์ดังที่กล่าวได้นั้น บุคคลสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนคือ “ครูประถมศึกษา” ซึ่งเป็นครูที่รับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนให้แก่เด็กอายุ 6-12 ปี ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนา สติปัญญา จิตใจ ร่างกาย อุปนิสัย สังคมและวัฒนธรรม รวมถึงการมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้จัดกระบวนการ เรียนการสอนให้สอดคล้องกับระบบการเมืองการปกครอง รวมถึงการสร้างค่านิยมในระบอบประชาธิปไตย ให้แก่นักเรียน โดยเน้นการบูรณาการเรียนรู้อย่างเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของการจัดการศึกษาประถมศึกษาใน ระดับสากล ครูประถมศึกษาจึงต้องเป็นครูที่ต้องรู้รอบในเนื้อหาวิชาพื้นฐานต่าง ๆ ตลอดจนมีความสามารถ จัดการเรียนรู้โดยนำศาสตร์วิชาครูสู่การปฏิบัติ (Pedagogical Content Knowledge: PCK) สอดคล้องกับ

ผลการวิจัยของมหาวิทยาลัยฮาวาร์ดร่วมกับมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่พบว่าครูประถมศึกษาคือบุคคลสำคัญที่พัฒนานักเรียนให้เป็นผู้สร้างความเจริญทางเศรษฐกิจของประเทศในอนาคตได้ ทั้งนี้เพียงนักเรียนมีโอกาสเรียนรู้จากครูที่ดีมีความสามารถจะทำให้เพิ่มคุณค่าการเรียนรู้ (High Value Added: HVA) ให้กับนักเรียน (ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง Kitroongrueng et al, 2015: 6-25; อารี สันหวี Sunhachawee, 2016; Massari, 2012; Board, 2015: 1) โดยการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษาต้องเริ่มจากวัยเด็กเป็นสำคัญ จากบทความการเพิ่มศักยภาพแกนนำชุมชน เยาวชนของสถาบันพระปกเกล้า ที่กล่าวถึงความสำคัญของแนวคิดเรื่องความเป็นพลเมืองของเด็ก และเยาวชนว่า มีความจำเป็นต้องปลูกฝังให้เด็ก และเยาวชนได้เรียนรู้ ซึมซับแนวคิดความเป็นพลเมืองให้มากที่สุดเพื่อยกระดับระบอบประชาธิปไตยให้เจริญก้าวหน้า และยั่งยืน (สถาบันพระปกเกล้า King Prajadhipok's Institute, 2017: preface) สอดคล้องกับ Dewey (1966: 87) ได้กล่าวว่า “ประชาธิปไตยเป็นมากกว่าที่รัฐกำหนดให้มา ทั้งนี้ประชาธิปไตยคือปัจจัยเบื้องต้นของการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งเกิดจากการหลอมรวมประสบการณ์ระหว่างกัน การศึกษาจึงเป็นกระบวนการของสังคมที่มีความมั่นคง และทิศทางการพัฒนาผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ ผ่านการมีส่วนร่วมในชีวิตภายในกลุ่มของพวกเขา” ประกอบกับผลทดสอบระดับนานาชาติ พบว่าประเทศที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้สูง จะมีแนวโน้มการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงกว่า ขณะเดียวกันประเทศที่มีประชากรมีการศึกษาดีมีคุณภาพจะมีความเป็นประชาธิปไตยและเสถียรภาพทางการเมืองและสังคมสูงกว่า (Hanushek and Rivkin, 2010: 27-28) ดังนั้นครูประถมศึกษาจึงเป็นกลไกสำคัญในการสร้างคุณลักษณะความเป็นพลเมือง กล่าวคือครูประถมศึกษาต้องได้รับการพัฒนากระบวนการเรียนการสอน และกิจกรรมในเชิงปฏิบัติการ เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง และความเป็นประชาธิปไตยให้กับนักเรียน เน้นกระบวนการกลุ่ม และฝึกฝนให้นักเรียนเกิดทักษะที่เป็นพื้นฐานของความเป็นพลเมือง ซึ่งสามารถจัดเนื้อหา และกิจกรรมให้เหมาะสมกับระดับชั้น (กระทรวงศึกษาธิการ Ministry of Education, 2011: 18)

จากหลักการดังกล่าวจึงจำเป็นต้องพัฒนาครูประถมศึกษาให้มีความรู้พื้นฐานของความเป็นพลเมือง การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองผนวกกับศาสตร์วิชาครู เพื่อเป็นการนำความรู้สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้นการเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนระดับประถมศึกษา ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรที่มีความเฉพาะเจาะจง เน้นการฝึกปฏิบัติ และการนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปออกแบบการจัดการเรียนรู้ได้จริงสำหรับการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา ได้นำแนวคิดรูปแบบการพัฒนาหลักสูตรของ Tyler (Tyler, 1949 cited in วิชัย วงษ์ใหญ่ Wongyai, 2011: 43-56) ที่เริ่มต้นจากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการจำเป็นที่เกี่ยวข้องกับนโยบายการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมือง และการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง การพัฒนายุทธวิธีการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งข้อมูลพื้นฐานดังกล่าวนำไปสู่การกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ จุดประสงค์ เนื้อหาสาระและประสบการณ์การเรียนรู้ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ และการประเมินผลการ

เรียนรู้ ทั้งนี้องค์ประกอบหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียน สอดคล้องกับรายงานการวิจัยของวิเชียร ชำรงโสทธิสกุล (Thamrongsotthisakul, 2010: 140-144) ได้ศึกษาเรื่องการวิจัยและพัฒนาหลักสูตรรายวิชาการแก้ปัญหา ความขัดแย้งตามแนวคิดกรอบอัตลักษณ์เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาความขัดแย้งในสังคมอย่าง มีวิจารณ์ญาณสำหรับนักศึกษาปริญญาบัณฑิตมีวัตถุประสงค์ โดยเริ่มจากการศึกษาปรากฏการณ์ความขัดแย้ง ทางสังคมที่ปรากฏในสังคมไทยมาใช้เป็นแนวทางพื้นฐานในการสร้างหลักสูตรรายวิชาในสอดคล้องกับบริบททาง สังคม และความต้องการของผู้เรียน ผลการวิจัยพบว่าหลักสูตรรายวิชาการแก้ปัญหาความขัดแย้งตามแนวคิด กรอบอัตลักษณ์ มีความรู้ที่จำเป็นสำหรับทำความเข้าใจปัญหาความขัดแย้งในสังคม และสามารถลงมือแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งตามขั้นตอนของการแก้ปัญหาความขัดแย้งได้

ในการนี้ผู้วิจัยจึงพัฒนานักศึกษาครูประถมศึกษาให้มีความรู้ ความชำนาญ ทักษะ และเจตคติต่อการ ออกแบบ และจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษาได้ ตลอดจนตระหนักถึงความสำคัญ และความจำเป็นที่ต้องพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา ที่ ครอบคลุมด้านความรู้ความเข้าใจพื้นฐานความเป็นพลเมือง การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง ด้านทักษะการ ออกแบบ และจัดการเรียนรู้ รวมถึงมีเจตคติที่ดีในการเห็นคุณค่า และความสำคัญต่อการออกแบบ และจัดการ เรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมือง และเป็นต้นแบบที่ดีแก่นักเรียนในวัยประถมศึกษาได้อย่าง แท้จริง รวมทั้งเป็นครูประถมศึกษาที่สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่การพัฒนานักเรียนให้เป็นพลเมือง ดีในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษาเพื่อ พัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา

2. เพื่อทดลองใช้ และศึกษาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ของหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการ เรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา ที่พัฒนาขึ้น ดังนี้

2.1 เปรียบเทียบสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูประถมศึกษาด้านความรู้ความ เข้าใจพื้นฐานความเป็นพลเมือง การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง และด้านการออกแบบจัดการเรียนรู้เพื่อ พัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษาก่อนและหลังเรียน

2.2 ศึกษาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูประถมศึกษาด้านทักษะการออกแบบ และจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา

2.3 ศึกษาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูประถมศึกษาด้านเจตคติของการตระหนักถึงประโยชน์ ความสำคัญ และคุณค่าของการออกแบบ และจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมือง

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาครูประถมศึกษาที่มีต่อหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาครู สาขาวิชาการประถมศึกษา ชั้นปีที่ 1-5 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่กำลังศึกษาในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2561 จำนวน 174 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาครู สาขาวิชาการประถมศึกษา ชั้นปีที่ 4 คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร ที่ลงทะเบียนเรียนรายวิชา 471 409 การสัมมนาการประถมศึกษา (Seminar in Elementary Education) ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา (5 ปี) (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2555) ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2561 จำนวน 19 คน ได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ชั้นปีเป็นหน่วยสุ่ม ทั้งนี้ในปีการศึกษาดังกล่าวที่ผู้วิจัยดำเนินการทดลองได้มีการเปิดรายวิชาให้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 4 เพียงชั้นปีเดียว

2. วิธีการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน ความต้องการจำเป็นเพื่อนำไปใช้ออกแบบและพัฒนาหลักสูตร (Research-R₁/Analysis) ศึกษาแนวคิด และหลักการจากเอกสาร และสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาโมดูล และการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมือง การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง และยุทธวิธีการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบ และพัฒนา (Development-D₁/ Design and Development) ดำเนินการพัฒนาร่างหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา และโมดูลการเรียนรู้ตามหลักสูตร และ พัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้ และศึกษาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ของหลักสูตร (Research-R₂/Implementation) ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตรโดยจัดการเรียนการสอนตามโครงสร้างเนื้อหา และ

โมดูลการเรียนรู้ตามหลักสูตรที่กำหนดไว้กับนักศึกษาครู สาขาวิชาการประถมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยด้วยตนเอง โดยจัดการเรียนการสอนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง เป็นเวลารวม 48 ชั่วโมง

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล และรับรองหลักสูตร (Development-D₂/ Evaluation) ดำเนินการประเมินผล และรับรองหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครู ประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกได้ 2 ส่วน ดังนี้

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ หลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย

3.2.1 แบบทดสอบวัดความรู้ความเป็นพลเมือง การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง และการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมือง มีลักษณะเป็นแบบทดสอบปรนัยแบบชนิดเลือกตอบ จำนวน 40 ข้อ ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการที่ใช้วิเคราะห์อยู่ในระดับ 0.71-0.96 โดยมีค่า 0.87

3.2.2 แบบประเมินทักษะการออกแบบ และจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา เป็นแบบประเมินลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการที่ใช้วิเคราะห์อยู่ในระดับ 0.95-1.00 โดยมีค่า 0.97

3.2.3 แบบบันทึกผลการเรียนรู้เพื่อสะท้อนเจตคติต่อการตระหนักถึงประโยชน์ ความสำคัญ และคุณค่าของการออกแบบ และจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา มีลักษณะเป็นการบันทึกเชิงคุณภาพแบบพรรณนาความ (Journal Writing)

3.2.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาครูประถมศึกษาที่มีต่อหลักสูตร มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในระดับ 1.00

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรครั้งนี้ใช้เวลาดำเนินการทดลองทั้งสิ้น 16 สัปดาห์ โดยจัดการเรียนการสอนสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ครั้งละ 3 ชั่วโมง เป็นเวลารวม 48 ชั่วโมง ตามตารางเรียนรายวิชา 471 409 การสัมมนาการประถมศึกษา (Seminar in Elementary Education) เริ่มตั้งแต่เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2561 ถึง เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2561 มีรายละเอียดดังนี้

4.1 ทดสอบวัดความรู้ความเป็นพลเมือง การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง และการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองก่อนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

4.2 ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตร โดยจัดการเรียนการสอนตามโมดูลการเรียนรู้กับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยด้วยตนเอง และนักศึกษาครูประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ที่ผลการเรียนรู้เพื่อสะท้อนเจตคติที่เกิดขึ้นหลังจากจบการจัดการเรียนการสอนแต่ละโมดูลการเรียนรู้

4.3 ประเมินการออกแบบ และจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองสำหรับนักเรียนประถมศึกษาชั้นปีที่ 6 ฝึกปฏิบัติการสอนในชั้นเรียน

4.4 ทดสอบวัดความรู้ความเป็นพลเมือง การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง และการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองหลังการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

4.5 สอบถามความพึงพอใจของนักศึกษาครูประถมศึกษาที่มีต่อหลักสูตร

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 เปรียบเทียบคะแนนความรู้ก่อนการจัดการเรียนการสอน และหลังการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรโดยใช้การทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)

5.2 ศึกษาทักษะการออกแบบ และจัดการเรียนรู้โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.3 ศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบบันทึกผลการเรียนรู้เพื่อสะท้อนเจตคติโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาจัดจำแนกออกเป็นองค์ประกอบ และกลุ่มของแนวความคิดที่สอดคล้องกัน และนำเสนอแบบพรรณนาความ

5.4 ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาครูประถมศึกษาที่มีต่อหลักสูตรโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา มีผลการศึกษาแบ่งเป็น 3 ข้อตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา พบว่าหลักสูตรมีคุณภาพและความเหมาะสมในการนำไปใช้ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างรายการที่ใช้วิเคราะห์อยู่ในระดับ 0.72-0.94 โดยหลักสูตรมีค่า 0.84 มีรายละเอียดดังนี้

หลักการ

(1) หลักสูตรเน้นการสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา

(2) การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรใช้การจัดกิจกรรมในเชิงปฏิบัติการ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ความชำนาญ ทักษะ และเจตคติของนักศึกษาครูประถมศึกษาด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนา

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา ให้นักศึกษาได้รับการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ โดยมีการนำแนวคิดสู่การปฏิบัติทั้งในห้องเรียน และนอกห้องเรียน

(3) หลักสูตรเน้นการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษาบนพื้นฐานบริบทความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล

(4) การประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตรเน้นการประเมินผลตามสภาพจริงที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติด้านการออกแบบ และจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา

จุดมุ่งหมาย

การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมุ่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ ทักษะ และเจตคติ ดังนี้

(1) ด้านความรู้ความเข้าใจ

1.1 ความเป็นพลเมือง และการศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง

1.2 การออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา

(2) ด้านทักษะ

2.1 ออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา

2.2 จัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา

(3) ด้านเจตคติ ตระหนักถึงประโยชน์ ความสำคัญ และคุณค่าของการออกแบบ และจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา

โครงสร้างเนื้อหาและการฝึกปฏิบัติการตามหลักสูตร

โมดูลที่	กรอบเนื้อหาและการฝึกปฏิบัติการ	ระยะเวลา (ช.ม.)
1	ปฐมนิเทศ	3
2	การเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมือง	9
3	พลเมืองศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา	6
4	รูปแบบ วิธีสอนเพื่อจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองสำหรับนักเรียนประถมศึกษา	9
5	สื่อและแหล่งเรียนรู้สำหรับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองสำหรับนักเรียนประถมศึกษา	3

โมดูลที่	กรอบเนื้อหาและการฝึกปฏิบัติการ	ระยะเวลา (ช.ม.)
6	การประเมินการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองสำหรับนักเรียนประถมศึกษา	6
7	การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองสำหรับนักเรียนประถมศึกษา : แนวคิดสู่การปฏิบัติ	12

แนวทางการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร

การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรมุ่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา ได้จัด การเรียนการสอนเน้น การให้นักศึกษาครูประถมศึกษาสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ ใช้กระบวนการกลุ่มในการ ตรวจสอบ แลกเปลี่ยนความรู้ของตนเอง โดยการจัดการเรียนการสอนอาจารย์จะต่อยอดหรือปรับโมดัลทัศน์ ของนักศึกษาครูประถมศึกษา อีกทั้งมีการศึกษาข้อมูล สร้างความเข้าใจ และความหมายของข้อมูลด้วย ตนเอง อาจารย์คอยช่วยกระตุ้น และให้ความช่วยเหลือตามความเหมาะสม โดยอยู่บนพื้นฐานการเรียนรู้ที่เน้น การคิดสู่การปฏิบัติด้วยความกระตือรือร้น (Active) ตามแต่ละโมดูลการเรียนรู้ อาทิ กิจกรรมสร้างความ ตระหนักรู้สู่ความเป็นพลเมือง ซึ่งเน้นการสะท้อนคิดและสะท้อนผล และกิจกรรมการนำแนวคิดการออกแบบ การจัดการเรียนรู้สู่การจัดการเรียนรู้จริงในโรงเรียนประถมศึกษา เป็นต้น การเรียนการสอนเน้นการสร้าง สมรรถนะทั้งส่วนบุคคล และเป็นทีม ภายใต้การดูแลแนะนำปรึกษาอย่างใกล้ชิดจากอาจารย์

สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอนที่นำมาใช้ประกอบการเรียนการสอนตามหลักสูตรเป็นเครื่องมือเชื่อมโยง กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยอธิบายขยายความเข้าใจและ เสริมประสบการณ์ของนักศึกษาให้กว้างขวางและครอบคลุมยิ่งขึ้น สื่อการเรียนการสอนในหลักสูตร มีดังนี้ สื่อ อิเล็กทรอนิกส์ สื่อนำเสนอในรูปแบบ PowerPoint หนังสือ ตำรา วิดีทัศน์ การสืบค้นข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต และแหล่งการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้อง

แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตร

การประเมินการเรียนรู้เน้นการประเมินผลตามสภาพจริงที่ครอบคลุมด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติ โดยมีการประเมินระหว่างการจัดการเรียนการสอน และหลังการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร มีรายละเอียด ดังนี้

(1) สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูประถมศึกษาด้านความรู้ ได้แก่ ความเป็น พลเมือง การศึกษาเพื่อความเป็นพลเมือง และการออกแบบจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็น พลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา สามารถวัดได้จากแบบทดสอบวัดความรู้ความเป็นพลเมือง การศึกษาเพื่อ ความเป็นพลเมือง และการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมือง โดยประเมิน ก่อนและหลังเรียนตามหลักสูตร

(2) สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูประถมศึกษาด้านทักษะ คือ การออกแบบ และจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา สามารถวัดได้จากแบบ ประเมินทักษะการออกแบบ และจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมือง โดยการประเมิน แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นการประเมินแผนการจัดการเรียนรู้ก่อน การฝึกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้ และด้านการจัดการเรียนรู้เป็นการประเมินนักศึกษาคูประถมศึกษาระหว่าง การฝึกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้

(3) สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูประถมศึกษาด้านเจตคติ คือ ตระหนักถึง ประโยชน์ ความสำคัญ และคุณค่าของการออกแบบและจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็น พลเมือง สามารถวัดได้จากแบบบันทึกผลการเรียนรู้

2. ผลการทดลองใช้ และศึกษาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ของหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการ จัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาคูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียน ประถมศึกษา พบว่า

2.1 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาคูประถมศึกษาด้านความรู้หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาคูประถมศึกษาด้านทักษะการออกแบบ และ จัดการเรียนรู้ พบว่า นักศึกษาคูประถมศึกษามีค่าเฉลี่ยด้านทักษะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.15$, S.D. = 0.58) และภาพรวมค่าเฉลี่ยด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.63)

2.3 สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาคูประถมศึกษาด้านเจตคติ พบว่า นักศึกษาคู ประถมศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการวางแผนหรือออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ต้องคำนึงความ สอดคล้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ต้องการพัฒนา การจัดการเรียนรู้ที่ใช้ยุทธวิธีการสอนที่ หลากหลายจะทำให้นักเรียนสามารถสะท้อนคุณลักษณะความเป็นพลเมืองได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการ ปฏิบัติตนเป็นต้นแบบของความเป็นพลเมืองในฐานะครูประถมศึกษาที่มีต่อการปลูกฝังหรือฝึกฝนให้นักเรียน ประถมศึกษามีคุณลักษณะความเป็นพลเมือง

3. นักศึกษาคูประถมศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ สำหรับนักศึกษาคูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษาอยู่ใน ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.42)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาคูประถมศึกษาเพื่อ พัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า หลักสูตรประกอบด้วยความเป็นมา หลักการ จุดมุ่งหมาย ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอน โครงสร้างเนื้อหาและการฝึกปฏิบัติการ แนวทางการ

จัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และเอกสารประกอบหลักสูตรโมดูลการเรียนรู้ตามหลักสูตร 7 โมดูล ซึ่งจากผลการประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่าหลักสูตรมีคุณภาพและความเหมาะสมในการนำไปใช้ ทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรมีการผสมผสานปรัชญาการศึกษาพัฒนานิยามและปฏิรูปนิยม ตลอดจนการประยุกต์ทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มพุทธินิยม และกลุ่มมนุษยนิยมเพื่อมาประกอบแนวคิดสำหรับการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร โดยลักษณะสำคัญของหลักสูตรจะมีความยืดหยุ่น มีการวางแผนร่วมกันระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา อาจารย์มีหน้าที่แนะแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งจัดสภาพแวดล้อมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างสูงสุด รวมถึงสนับสนุนให้นักศึกษาได้ร่วมมือกันเรียนรู้และพัฒนาตนเองตามศักยภาพการศึกษาอาศัยข้อมูลจากศาสตร์ด้านสังคมศาสตร์ และการวิจัยทางสังคมศาสตร์ อาจารย์ทำหน้าที่เหมือนผู้จัดการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาสิ่งที่มีอยู่เดิมให้ดียิ่งขึ้น ส่งเสริมให้นักศึกษาครูประถมศึกษาได้มีโอกาสแสดงออกซึ่งการคิด การแก้ปัญหา ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษาด้านความรู้ ทักษะกระบวนการ และเจตคติอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ดนุชา ปนคำ วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา และสำลี ทองธิว (Ponkum, Isarangkura Na Ayudhaya and Thongthiew, 2012: 322-334) ที่ศึกษาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรการเสริมสร้างจิตสาธารณะตามทฤษฎีการศึกษาเพื่อสังคมที่ดีกว่าสำหรับนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นอยู่บนพื้นฐานของทฤษฎีที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาปัญญาของคนในสังคมโดยใช้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำหรับการเปลี่ยนแปลงสังคม ผลการศึกษาพบว่าสามารถนำไปพัฒนานักเรียนด้านจิตสาธารณะซึ่งบรรลุวัตถุประสงค์ของงานวิจัยที่กำหนด

2. ผลทดลองใช้ และศึกษาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ของหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา จากผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา ดังนี้

2.1 ผลการศึกษาศมรรณะการจัการเรยนรู่ของนัการศการครุประณศการด้านความรู่ความเป็นพลเมือง การศการเพื่อความเป็นพลเมือง และการออกแบบการจัการเรยนรู่เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนัการเรยนประณศการสำหรบนัการศการครุประณศการหลังเรยนสูงกว่าก่อนเรยนอย่างม่นัยสำคญทางสถิตที่ระดับ .01 ทั้งนี้เนื่องจกนัการศการครุประณศการได้มีการศการวการะห์มโนทัศน์ และฝึกปฏิบัติได้แก่ โมดูลการเรยนรู่ที่ 2 มีเนื้อหาเกยวข้องกับความเป็นพลเมือง ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นพลเมืองและระบอบประชาธิปไตย และการศการเพื่อความเป็นพลเมือง และโมดูลการเรยนรู่ที่ 3 มีเนื้อหาเกยวข้องกับการศการเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองในโรงเรียนประณศการ และบทบาทของครุประณศการกับการพัฒนาความเป็นพลเมือง ซึ่งการจัการเรยนการสอนทั้งสองโมดูลการเรยนรู่ อาจารย์เน้นให้นัการศการครุประณศการมีการเรยนรู่ และทำความเข้าใจเนื้อหาผ่านกิจกรรมการฝึกปฏิบัติที่หลากหลาย อาทิ การสอนโดยใช้กรณีศการ การสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยไม่ได้เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาเพียงการบรรยายจากอาจารย์ จึงทำให้เนื้อหาที่ยากต่อความเข้าใจนั้นนำไปสู่ความเข้าใจที่เป็นรูปธรรม นอกจากนี้โมดูลการเรยนรู่ที่

4 ถึงโมดูลการเรียนรู้ที่ 6 เป็นการศึกษาวิเคราะห์ทฤษฎีและฝึกปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษาที่มีเนื้อหาครอบคลุมรูปแบบวิธีสอน สื่อและแหล่งเรียนรู้สำหรับการจัดการเรียนรู้ เพื่อจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองสำหรับนักเรียนประถมศึกษา และการประเมินการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์เน้นให้นักศึกษาครูประถมศึกษาเรียนรู้เนื้อหาควบคู่ไปกับการฝึกปฏิบัติ ทั้งนี้อาจารย์มีการแสดงให้เห็นตัวอย่างของยุทธวิธีการสอนที่หลากหลายจึงทำให้นักศึกษาครูประถมศึกษาเห็นแนวทางการนำไปใช้ออกแบบการสอน และเชื่อมโยงข้อมูลความรู้สู่การนำไปประยุกต์ใช้จริง ซึ่งเป็นไปตามสมรรถนะที่สำคัญด้านการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่ครูจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจแนวคิดหลักของสาระเนื้อหาต่างๆ เพื่อเป็นเครื่องมือสำหรับการแสวงหาความรู้โครงสร้างของหลักการสอนต่างๆ ที่สร้างประสบการณ์อันทำให้การเรียนรู้มีความหมายสำหรับนักเรียน เพราะหากมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่สอนอย่างถ่องแท้แล้วจะทำให้สามารถสร้างสมดุลระหว่างความรู้ ทักษะ ทักษะคิด และค่านิยมในการเรียนรู้ของนักเรียน (Dürr, Spajic-Vrakaš and Martins, 2000: 60; Huddleston, 2007; Brett, 2009; Mrnjaj, 2012: 82; Pepper, 2013)

2.2 ผลการศึกษาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูประถมศึกษาด้านทักษะการออกแบบ และจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษาสำหรับนักศึกษาครู โดยมีภาพรวมค่าเฉลี่ยด้านทักษะการออกแบบการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก และภาพรวมค่าเฉลี่ยด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพโดยส่งผลถึงการยกระดับทักษะการออกแบบและจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษาสำหรับนักศึกษาครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรได้ออกแบบ และพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยเรียนรู้ผ่านโมดูลการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละโมดูลการเรียนรู้เน้นการนำทฤษฎีสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งโมดูลการเรียนรู้ที่ 4 มีกิจกรรมนำทางโดยให้นักศึกษาแสดงบทบาทสมมติที่เกี่ยวข้องกับปัญหาพฤติกรรมของนักเรียนประถมศึกษาเพื่อเป็นการให้นักศึกษาได้เห็นถึงปัญหา และการแก้ไขปัญหาผ่านยุทธวิธีการสอนของครูที่ได้รับการออกแบบ และจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ รวมถึงเนื้อหาในโมดูลการเรียนรู้ได้ให้นักศึกษาเห็นตัวอย่างของการออกแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา จึงทำให้นักศึกษาเข้าใจ และมีแนวทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายอย่างเป็นรูปธรรม อาทิ การจัดการเรียนรู้โดยการซักค้าน เรื่องการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งโดยสันติวิธี การจัดการเรียนรู้โดยใช้บทบาทสมมติ เรื่องการเคารพในสิทธิทรัพย์สินของผู้อื่น เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับ Joyce and Weil (1996: 106 – 128; 2015: 266) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของรูปแบบการเรียนการสอนโดยการซักค้าน และใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนาด้านค่านิยมของนักเรียนในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับปัญหาทางสังคม ครอบครัว และตนเอง เพื่อตัดสินใจเลือกแนวทางที่ให้เกิดประโยชน์แก่สาธารณชน

นอกจากนี้เมื่อนักศึกษาฝึกปฏิบัติออกแบบการจัดการเรียนรู้แล้ว อาจารย์ให้นักศึกษาได้นำกิจกรรมที่ได้รับการออกแบบอย่างเป็นระบบสู่การสาธิตการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมภายใต้การดูแลและนำปรึกษาอย่างใกล้ชิดจากอาจารย์ รวมถึงในโมดูลการเรียนรู้ที่ 7 อาจารย์เน้นให้นักศึกษานำแนวคิดที่นักศึกษาได้ศึกษามาตั้งแต่โมดูลการเรียนรู้ที่ 2 ถึง 6 สู่การปฏิบัติจริง โดยอาจารย์ได้ให้นักศึกษาครูประถมศึกษาได้ฝึกฝนการออกแบบ และจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธวิธีสอนที่หลากหลาย และสามารถนำไปสู่การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองให้กับนักเรียนประถมศึกษาได้อย่างแท้จริง สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ และหลักการจัดการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ. 2553-2561 ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนของผู้สอนที่ควรเน้นกิจกรรมในเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง และความเป็นประชาธิปไตยให้กับนักเรียน (กระทรวงศึกษาธิการ Ministry of Education, 2011) นอกจากนี้การพัฒนาโมดูลการเรียนรู้เป็นไปตามหลักการพัฒนาโมดูลที่เน้นการบูรณาการเนื้อหาสาระที่สัมพันธ์กัน เป็นการจัดหน่วยการสอนที่มีเนื้อหาและชุดกิจกรรมที่มีความสมบูรณ์ในตัวเองครอบคลุมความรู้ ทักษะ และเจตคติ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง เน้นการปฏิบัติเพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะสู่การปฏิบัติจริง (ปทีป เมธาคุณวุฒิ Methakunavudhi, 2001: 78; กฤษมันต์ วัฒนานรงค์ Whattananarong, 2010: 80-81) แต่อย่างไรก็ตามอาจารย์พบว่าข้อจำกัดบางประการในกิจกรรมสาธิตการจัดการเรียนรู้ กล่าวคือ การจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษานั้นนักศึกษาครูประถมศึกษาได้ออกแบบ และจัดการเรียนรู้โดยใช้ยุทธวิธีการสอนที่มุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถสะท้อนคุณลักษณะความเป็นพลเมืองอย่างแท้จริง ซึ่งต้องใช้เวลาในการสาธิตการจัดการเรียนรู้ค่อนข้างมากจึงทำให้เวลาในการปฏิบัติกิจกรรมไม่เพียงพอ

2.3 ผลการศึกษาศมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูประถมศึกษาด้านเจตคติพบว่า นักศึกษาครูประถมศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการวางแผนหรือออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่ต้องคำนึงความสอดคล้องกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองที่ต้องการพัฒนา การจัดการเรียนรู้ที่ใช้ยุทธวิธีการสอนที่หลากหลายจะให้นักเรียนสามารถสะท้อนคุณลักษณะความเป็นพลเมืองได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการปฏิบัติตนเป็นต้นแบบของความเป็นพลเมืองในฐานะครูประถมศึกษาที่มีต่อการปลูกฝังหรือฝึกฝนให้นักเรียนประถมศึกษาที่มีคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตร โมดูลการเรียนรู้ และการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร มีการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูประถมศึกษาที่ครอบคลุมทั้งมโนทัศน์ ทักษะ เจตคติซึ่งเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร กล่าวคือโมดูลการเรียนรู้ที่ 1 มีกิจกรรมตระหนักรู้สู่ความเป็นพลเมือง ที่สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมือง รวมถึงเห็นคุณค่าและความสำคัญของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองผ่านการศึกษา กิจกรรม และกระบวนการเรียนรู้ โดยลักษณะของกิจกรรมนั้นอาจารย์ให้นักศึกษาร่วมกันอภิปรายถึงประเด็นปัญหาของสังคมไทยจากกรณีศึกษา และให้นักศึกษาร่วมกันพิจารณาถึงวิธีการแก้ไขปัญหาผ่านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ได้รับการออกแบบ และจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบ ส่วนโมดูลการเรียนรู้ที่ 2 ถึง 6 มีกิจกรรมนำทาง เป้าหมายเพื่อสร้างความตระหนักถึงบทบาทครูประถมศึกษากับการออกแบบ และจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมือง เป็นการเชื่อมโยงกิจกรรมสู่เนื้อหาของ

แต่ละโมดูลการเรียนรู้ ซึ่งในหลักสูตรมุ่งเน้นให้นักศึกษาครูประถมศึกษาเรียนรู้ที่จะประพฤติ และปฏิบัติตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีด้านความเป็นพลเมือง ดังนั้นจำเป็นต้องสร้างให้นักศึกษามีความตระหนักถึงการมีคุณลักษณะดังกล่าวให้เกิดขึ้นภายในตนเองก่อนสอดคล้องกับรายงานการวิจัยของ Peterson and Knowles (2009) ที่ศึกษาเรื่องการศึกษาค้นคว้าความเข้าใจของการเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมในสังคมของนักศึกษาครู ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษาครูรับรู้ว่าคุณลักษณะที่เป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมในสังคมนั้นมีส่วนสำคัญในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับนักเรียน

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาครูประถมศึกษาที่มีต่อหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษาพบว่า ความพึงพอใจในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากโครงสร้างเนื้อหาและการฝึกปฏิบัติการตามหลักสูตรผ่านโมดูลการเรียนรู้ที่ 1 ถึงโมดูลการเรียนรู้ที่ 7 นักศึกษาครูประถมศึกษาได้เรียนรู้เนื้อหาควบคู่กับการฝึกปฏิบัติการจึงทำให้สามารถเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายและเป็นรูปธรรม อีกทั้งอาจารย์มีการเปิดโอกาสให้นักศึกษาครูประถมศึกษาทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ตามศักยภาพทั้งรายกลุ่มและรายบุคคล อาทิ การจัดการเรียนการสอนโดยใช้บทบาทสมมติ โดยอาจารย์และนักศึกษาครูประถมศึกษาได้วางแผนร่วมกัน ได้แก่ การคัดเลือกผู้แสดง การซ้อมบทบาทสำหรับการแสดง ซึ่งทำให้สะท้อนศักยภาพของแต่ละคนอย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงการมีกิจกรรมนำทางของแต่ละโมดูลการเรียนรู้ที่เป็นการกระตุ้น สร้างความสนใจ และเตรียมความพร้อม จึงทำให้นักศึกษาครูประถมศึกษาสามารถเข้าใจเป้าหมายของการจัดการเรียนการสอน และการเรียนรู้ของตนเอง รวมถึงอาจารย์ได้ใช้วิธีการสอนแบบชี้แนะ อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้แก่ นักศึกษาครูประถมศึกษา และการเรียนรู้จะเน้นกระบวนการปฏิบัติ ซึ่งเป็นไปตามหลักจิตวิทยาการศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้กลุ่มมนุษยนิยม (ทิตนา แชมมณี Kamanee, 2008: 50 – 70)

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา จากการวิจัยได้ข้อเสนอแนะ 2 ด้าน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การนำหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษาไปใช้นั้นอาจารย์ควรจัดสรรเวลาเพื่อให้โอกาสนักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติสถานการณ์การจัดการเรียนรู้ให้เพียงพอ

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า การนำหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษาเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองของนักเรียนประถมศึกษา ควรนำไปใช้กับนักศึกษาครูที่มีความรู้พื้นฐานด้านหลักสูตร และยุทธวิธีการสอน เพื่อให้สามารถเข้าใจ และนำไปสู่การต่อยอดมนทัศน์ในการออกแบบ และจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะครูประถมศึกษาด้านการบูรณาการสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวข้องกับความเป็นพลเมืองกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เช่น ภาษาไทย และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

2.2 ควรมีการพัฒนาหลักสูตรเพื่อเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครูประถมศึกษาที่เน้นการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองอาเซียน และพลโลกของนักเรียนประถมศึกษา

References

- Board, J. (2015). **Elementary Education: Current Trends**. [Online]. Retrieved January 31, 2017, from <http://education.stateuniversity.com/pages/1948/Elementary-Education-CURRENT-TRENDS.html>.
- Brett, P. (2009). “How all Teachers Can Support Citizenship and Human Rights Education : A Framework for Development of Competencies”. **Strasbourg: Council of Europe Publishing**. [Online]. Retrieved May 19, 2017, from <https://rm.coe.int/16802f726a>.
- Bureekul, T. (2008). **The Role of the Citizen Development (Civic Education) for Sustainable Democracy : Experiences from Thailand to Germany**. Presented at a Seminar by Faculty of Political Science, Chulalongkorn University, King Prajadhipok's Institute and the Foundation Friedrich A. Barry, the Seventh of February, 2008. (in Thai)
- Bureekul, T., et al. (2012). **Citizenship in Thailand**. Document for the 13th Annual Conference of the King Prajadhipok's Institute. Bangkok : King Prajadhipok's Institute. (in Thai)
- Dewey, J. (1966). **Democracy and Education**. U.S.A. : Macmillan.
- Dürr, K., Spajic-Vrakaš, V., and Martins, I. (2000). “Project on Education for Democratic Citizenship”. **Strategies for Learning Democratic Citizenship**. [Online]. Retrieved June 5, 2018, from <http://www.storiarirreer.it/sites/default/files/norme/2000%2007%2019%20Durr.pdf>.
- Hanushek and Rivkin. (2010). **The Distribution of Teacher Quality and Implications for Policy**. [Online]. Retrieved November 1, 2016, from www.jstor.org/discover/10.2307/27805002?uid=2&uid=4&sid=21103699433723.
- Health, M., Rowe, D., and Breslin, T. (2008). **Citizenship Education in the Primary School**. Individuals Engaging in Society Citizenship Foundation. [Online]. Retrieved January 2, 2016, from http://www.citizenshipfoundation.org.uk/lib_res_pdf/0593.pdf.

- Holden, C. (2003). "Citizenship in the Primary School : Going Beyond Circle Time".
Pastoral Care Journal 6(3): 25-29.
- Huddleston, E. (2007). **Tool on Teacher Training for Democratic Citizenship and Human Rights Education**. Strasbourg : Council of Europe Publishing.
- International Association for the Evaluation of Educational Achievement (IEA). (2010). ICSS 2009 International Report Civic Knowledge and Attitude Among Lower-secondary Students in Five Asian Countries. The Netherlands.
- Joyce, B.R., and Weil, M. (1996). **Model of Teaching**. 5th ed. London : Allyn and Bacon.
- _____. (2015). **Model of Teaching**. 9th ed. U.S.A. : Pearson.
- Kamane, T. (2008). **Pedagogy : Knowledge for the Effective Instruction**. 7th ed.
Bangkok : Chulalongkorn University. (in Thai)
- King Prajadhipok's Institute. (2017). **Youth Leaders of the Future : Expanded Knowledge to Citizenship**. Bangkok : The Bureau of Civil Politics, King Prajadhipok's Institute.
(in Thai)
- Kitroongrueng, P., et al. (2015). **The Participatory Action Research for a Development of Potential Enhancement Model for Supervisors and Cooperating Teachers to Develop the Abilities to be Mentors for Student Teachers**. Research Report : Improving Education Quality and Learning Creation in the Western Region National, Research Council of Thailand. (in Thai)
- Massari, P. (2012). **Superstar Teachers**. [Online]. Retrieved September 11, 2015,
from <http://news.harvard.edu/gazette/story/2012/02/superstar-teachers/>.
- Methakunavudhi, P. (2001). **Higher Education Curriculum : Assessment and Development**.
Bangkok : Nichin Advertising Group. (in Thai)
- Ministry of Education. (2009). **Learning Standards and Indicators of Social Studies, Religion and Culture of The Basic Education Core Curriculum B.E. 2551**.
Bangkok: The Agricultural Federative Co-operation of Thailand Limited. (in Thai)
- _____. (2011). **Development Strategy for Citizenship Education B.E. 2553- 2561**.
Bangkok : Office of the Education Council. (in Thai)
- Mrnjaus, K. (2012). **Teacher Competences for Education for Democratic Citizenship: Schools, Curriculum and Civic Education for Building Democratic Citizens**.
London : Springer.

- Pepper, D. (2013). **Assessment for Key Competences**. [Online]. Retrieved October 23, 2017 from http://keyconet.eun.org/c/document_library/get_file?uuid=b1475317-108c-4cf5-a650-dae772a7d943&groupId=11028.
- Peterson, A., and Knowles C. (2009). “Active Citizenship: A Preliminary Study into Student Teacher Understandings”. **Educational Research** 5(1): 39-59.
- Ponkum, D., Isarangkura Na Ayudhaya W., and Tongthaw S. (2012). “Research and Development of Public Mind Enhancement Curriculum Based on Social Meliorism Theory for Elementary School Students”. **Silpakorn Educational Research Journal** 5(2): 322-334.
- Sunhachawee, A. (2016). **Not so Elementary : Primary School Teacher Quality in Top-Performing Systems**. (Copied Document). (in Thai)
- Tantisunthon, T. (2013). **Civic Education for Thai Society**. Bangkok : P. Press Limited. (in Thai)
- Thaewanarumitkul, P. (2012). **Civic Education**. Bangkok : Nanmeebooks Publication. (in Thai)
- Thamrongsothisakul, W. (2010). **Research and Development of a Conflict Resolution Course Curriculum based on The Identity Frame Approach to Enhance Ability in Resolving Social Conflict using Critical Thinking Process for Undergraduate Students**. Doctor of Philosophy Thesis Program in Curriculum and Instruction Department of Curriculum Instruction and Educational Technology Faculty of Education Chulalongkorn University. (in Thai)
- Whattananarong, K. (2010). **Vocational Competency**. Bangkok : Text Book Publishing Center, King Mongkut's University of Technology North Bangkok. (in Thai)
- Wongyai, W. (2011). **Curriculum Development for Higher Education**. Bangkok : R&P Print. (in Thai)